

Державний університет
«Житомирська політехніка»

Правова політика України: історія та сучасність

Матеріали

IV Всеукраїнського науково-практичного семінару

6 жовтня 2023 р.

Житомир-2023 р.

УДК 342.5 (477) (042.5)

П 68

*Рекомендовано до друку Вченою радою Державного
університету «Житомирська політехніка»
Протокол № 14 від 30.10.2023 р.*

Правова політика України: історія та сучасність: матеріали
IV Всеукраїнського науково-практичного семінару (м. Житомир,
6 жовтня 2023 року). – Ж.: Житомирська політехніка, 2023. – 243 с.

ISBN 978-966-683-619-2

В збірнику опубліковано матеріали IV-го Всеукраїнського
науково-практичного семінару «Правова політика України: історія
та сучасність» (06 жовтня 2023 року).

Редакційна колегія: Л.В. Сергієнко, Т.В. Барановська,
І.М. Павліченко, О.В. Острогляд, В.С Коршак.

© Державний університет «Житомирська політехніка», 2023

Загурський О. Б.,

кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри права та публічного управління
Університет Короля Данила
м. Івано-Франківськ

ЮРИДИЧНА ЕТИКА В КОНТЕКСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЮРИСТА

Досить часто відправною точкою сучасних роздумів про юридичну етику є зростання інтересу до предмета, що спостерігається в останні кілька років і такий підхід видається цілком виправданим щонайменше з двох причин. По-перше, напрями досліджень, особливо в практичних та прикладних науках, значною мірою визначаються і повинні визначатися потребами практики, а по-друге, практика постійно надає дані, які можуть слугувати обґрунтуванням для відхилення або прийняття тієї чи іншої тези концепції чи наукової теорії.

Для теорії, представленої в цьому науковому дослідженні та методології, що використовується в ній, це означає, насамперед, соціальну чутливість до потреб юридичної практики, з припущенням, що у випадку практичної філософії, практика, яку слід брати до уваги, як наслідок, це не тільки те, як люди діють, але й те, чи обґрунтовують вони свої дії і якщо так, то яким чином. У найрозвиненіших її галузях такі обґрунтування і цілі набори таких обґрунтувань можна знайти в ідеологіях чи доктринах і також підлягають поясненню та критиці.

На думку П. Скучинського, «у випадку юридичної етики навіть побіжне знайомство з літературою дозволяє зробити висновок, що фундаментальною проблемою практики в цьому широкому сенсі є панівна концептуальна плутанина, яка проявляється не тільки в неоднозначності використовуваних термінів, що є неминучим у сфері, яка знаходиться на межі між правом і мораллю, але, перш за все, в ігноруванні факту цієї неоднозначності. Оскільки вона не визнається і в теоретичних міркуваннях, це призводить до того, що сформульовані в науці тези і концепції є не стільки різними підходами до одного і того ж предмета, скільки дослідженнями на абсолютно різні теми» [1, с. 103].

«Професійна етика юристів України, так само як духовність і моральність, формується соціальним середовищем, суспільством, його ціннісними настановами, моральними принципами та нормами. Вона є одним з вагомих показників розвитку громадянського суспільства, його внутрішньою характеристикою, що визначається закріпленими в Конституції України правами та свободами громадян, законністю, рівнем правосвідомості і станом правосуддя. Професійна етика юристів виступає важливою передумовою реалізації можливостей і потенціалу правників у професійній

діяльності та є складанням певних морально допустимих стандартів поведінки членів кожної професійної групи юристів» [2].

До того ж, «Основні засади професійної етики юристів України», затверджені V з'їздом Спілки юристів України 16 травня 2001 р., встановлюють, що «Основні засади професійної етики юристів України є узагальненням моральних стандартів поведінки, що базуються на визнаних загальнолюдських моральних цінностях і основних принципах професійної діяльності юристів, які конкретизуються кодексами етики, правилами поведінки та дисциплінарними статутами окремих професійних груп юристів і морально зобов'язують усіх юристів України дотримуватися їх при здійсненні своєї професійної діяльності. Основні засади професійної етики юристів України слугують створенню передумов для укріплення престижу юридичної професії, зміцнення репутації юристів, в яких би ланках правової системи України вони не працювали, підтримки їх честі та гідності, а в кінцевому підсумку – для підвищення авторитету української держави» [2].

Проблема, таким чином, стосується взаємовідносин між загальною етичною теорією та теорією юридичної етики, однак було б спрощенням вважати, що це виключно проблема взаємовідносин між філософією моралі та філософією права, оскільки як передумови, так і висновки міркувань, за допомогою яких може бути досягнуто її вирішення, обов'язково є набагато ширшими за своїм обсягом. Це якраз і пов'язано з вимогами адекватності тобто в даному випадку, вести міркування необхідно так, щоб їх обсяг збігався з рівним предметним і методологічним обсягом проблеми, так що якщо це проблема всієї професійної етики, то вона повинна розглядатися як така в комплексі.

«Етика переживає трансформаційні процеси, починаючи з другої половини ХХ ст. Так, відбуваються процеси появи і формування прикладної етики, основними елементами якої є нормативна, ситуативна та професійна етика. За такого підходу загальнолюдські моральні норми і принципи конкретизуються та набувають нового змісту. Вони враховують особливості життєдіяльності різних професійних груп людей, специфіку рольової поведінки на різних ситуаціях (ділові, службові, міжпрофесійні стосунки тощо). Прикладна етика не ізолюється від теоретичної, а формується на її основі. Завдяки цьому вона стає моральністю категорією, долаючи постійні загрози примітивного прагматизму, технологізації, знелюднення професійно-ділових відносин» [3].

Таким чином, вважаємо, що юридична етика – це все ж таки, часткове вираження колективних зусиль, спрямованих на визначення значення морально виправданої юридичної практики, що показує шляхи одночасного, особистого та морального задоволення юриста і суспільної поваги, яка його оточує. В той же час, етика окремих юридичних професій, наприклад, «етика суддівської діяльності», хоча і називається частиною юридичної етики, проте, є адаптацією більш загальних норм юридичної етики до більш специфічних ситуацій юридичної професії, а отже, стосується лише нормативного аспекту такої діяльності.

Список використаних джерел:

1. Skuczyński P. Wieloznaczność w teorii etyki prawniczej. w: Etyka prawnicza. Stanowiska i perspektywy. red. H. Izdebski, P. Skuczyński. Warszawa. 2008. S. 103-120.
2. Основні засади професійної етики юристів України, затверджені V з'їздом Спілки юристів України 16 травня 2001 р. URL: <http://www.lawclinic.narod.ru/gazeta/gazeta9/3.htm>. (дата звернення: 30.09.2023).
3. Аболіна Т.Г. Прикладна етика. URL: <http://westudents.com.ua/glavy/26043-61-profesyna-dyalnst-sotsologa-v-kontekst-aktualzats-profesyno-etiki.html>. (дата звернення: 30.09.2023).

Задорожня Г. В.,

доктор юридичних наук, професор
Державний торговельно-економічний університет
м. Київ

Задорожний Ю. А.,

кандидат юридичних наук, доцент,
Національний транспортний університет
м. Київ

ПРИНЦИПИ РИМСЬКОГО ПРАВА ЯК ВИСХІДНА ОСНОВА УНІФІКАЦІЇ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ПРАВА

Україна зобов'язана у процесі уніфікації національного законодавства до загальноєвропейських стандартів використати потенціал римського права, що сприятиме правовому та ідеологічному зближенню національної системи права з нормами та принципами права країн ЄС. Це пов'язано з тим, що римські поняття та принципи зберігаються в цивільних кодексах фактично всіх європейських держав, діють в їх доктрині права та юриспруденції, а також об'єктивовані в міжнародному законодавстві.

Загалом принципи є надважливою нематеріальною спадщиною римського права, якою послуговуються багато поколінь правників, державних діячів, адвокатів, а також суддів. Римський юрист Модестін, акцептуючи до представників публічної влади та суддів, стверджував: «Ні в якому випадку сутність закону або милість справедливості не терпить, щоб те, що введено для користі людей, ми перетворювали шляхом жорсткого трактування в жорстокість, яка йде в розріз із благополуччям людей» (D. 1.3.25). Отже, суддя, вирішуючи той чи інший спір, не повинен порушити справедливість. Тут йдеться не про що інше як про принцип *bona fides*, тобто принцип доброї совісті, справедливості.